

Nevardarbīga pretošanās

38 Jūs esat dzirdējuši, ka ir sacīts: aci pret aci un zobu pret zobu.

**39 Bet Es jums saku: nestājieties pretim ļaunumam;
ja kāds tev sit pa labo vaigu, tam pagriez arī otru.**

40 Kas grib ar tevi tiesāties un ņemt tavu kreklu, tam atdod arī virsdrēbes.

41 Ja kāds tevi spiež iet vienu jūdzi, paej ar to divas.

42 Dod tam, kas tevi lūdz, un nenovērsies no tā, kas no tevis grib aizņemties.

43 Jūs esat dzirdējuši, ka ir sacīts: mīli savu tuvāko un nīsti savu ienaidnieku.

44 Bet Es jums saku: mīliet savus ienaidniekus un lūdziet par tiem, kas jūs vajā,

45 ka jūs topat sava debesu Tēva bērni; jo Viņš liek saulei uzlēkt pār ļauniem un labiem un lietum līt pār taisniem un netaisniem.

46 Ja jūs mīlat tos, kas jūs mīl, kāda alga jums nākas? Vai arī muitnieki nedara tāpat?

47 Ja jūs sveicināt vienīgi savus brāļus, ko gan īpašu jūs darāt? Vai arī pagāni nedara tāpat?

48 Tad nu topiet pilnīgi, kā jūsu debesu Tēvs ir pilnīgs.

Mat. 5: 38–48

Mīļā draudze!

Pagājušā reizē mēs apskatījām četrus piemērus no Jēzus Kalna runas, kur Jēzus parāda, kā Viņš piepilda bauslību un praviešus. Jēzus skaidroja Vecās Derības noteikumus par slepkavību, laulības pārkāpšanu, šķiršanos un zvērestu. Šodien mēs turpināsim iesākt un pievērsīsimies Jēzus vārdiem par atriebību un ienaidnieku mīlestību. Vienkārši izraujot no konteksta, klausot šiem vārdiem *pēc burta*, tie var kļūt par mūsu pašu cietsirdības izpausmi, ka mēs darām pāri saviem līdzcilvēkiem. Jēzus no Saviem klausītājiem sagaida, lai viņi ir pilnīgi, tāpat kā Debesu Tēvs ir pilnīgs. Klausoties Jēzus kategoriskās, bezkompromisa prasības, var likties, ka mēs to nekad nespēsīm pildīt. Baznīcas vēsturē ir bijuši daudzi mēģinājumi, lai šos vārdus mīkstinātu. Katoļu baznīca prasību pēc pilnības un visu Kalna runu attiecina tikai uz mūkiem, savukārt Lutera uzskatīja, ka Jēzus Kalna runā vēlas ikvienu kristieti novest pie grēka atziņas, lai saprastu, ka mēs neesam spējīgi izpildīt Dieva gribu. Pēc Lutera domām, Jēzus prasības attiecās tikai uz katra ticīgā personīgo dzīvi. Tiklīdz tas saskaras ar citiem, tās vairs nav spēkā, tad ir jārikojas atbildīgi un nevar vienkārši burtiski nepretoties ļaunumam.

Tomēr var jautāt, vai tiešām Jēzus vārdu vienīgā nozīme ir mūs vest pie grēkatziņas. Jēzus pats piedzīvoja to, ko Viņš mācīja, neskatoties uz to, ka Viņa *krusta ceļa* beigās Viņa mācekļi un Viņa sekotāji palika vieni un ka daudzi bija vīlušies, ka Jēzus neatnesa Vecajā Derībā solīto pestīšanu un atbrīvošanu. Kāpēc Jēzus tā rīkojās? Taču tikai tāpēc, ka Viņš uzticējās Dieva vadībai, ka Dieva spēks spēj uzvarēt nāvi un ļaunumu, grēku un izmisumu. Dievs var dziedināt visas brūces un palīdzēt atrast jaunu cerību un drosmi. Visai Kalna runai pamatā ir palāvība uz debesu Tēva mīlestību, kas “**liek saulei uzlēkt pār ļauniem un labiem un lietum līt pār taisniem un netaisniem.**” Varbūt, ka kristiešu nevēlēšanās sekot Jēzum ir saistīta ar neticību un ar to, ka tie nevēlas dot vietu Dieva mīlestībai?

Ja skatāmies uz šodienas tekstu, tad pirmajā daļā Jēzus pievērsās Vecās Derības vārdiem par atriebību. Mūsdienās tas jau ir tāds klasisks teiciens, ka Vecā Derība māca *aci pret aci, zobu pret zobu*. Tā ir asinskāra un vardarbīga pretstatā Jaunajai Derībai, kas māca piedošanu un mīlestību. Diemžēl tās ir tikai klišejas, kas neiztur kritiku. Pirmkārt, arī Jaunajā Derībā mēs varam atrast ļoti asus vārdus, kas ir tālu no mīlestības. Otrkārt, ir jāsaprot, ka bauslis *aci pret aci, zobu pret zobu* nebija domāts, lai veicinātu vardarbību, bet tieši pretēji, lai to ierobežotu. Toreizējā sabiedrībā tieslietu sistēma bija daudz vājāk attīstīta kā mūsdienās, tur nebija policistu, izmeklētāju, prokuroru, kas gādāja par to, lai likumpārkāpēji nonāktu aiz restēm. Tā vietā ļauna darītājiem bija jāreķinās, ka cietušā ģimene pati ņems lietas savās rokās un pieprasīs atlīdzību. Bauslis *aci pret aci, zobu pret zobu* ir domāts, lai šīs prasības būtu samērīgas, lai nebūtu tā, ka atriebības kāre pārņem visu domāšanu, ka tā pārvēršas nekontrolējamās dusmu liesmās. Jēzus šo prasību saasina, Viņš saka, lai vispār nepretojas ļaunumam. Laikam reti kāds Jēzus izteiciens ir tik pārprasts kā šis.

Ja tiešām nedrīkst pretoties ļaunumam, tad jau mēs paši atbalstām to, ka citiem tiek darīts pāri, ka ļaundari var rīkoties pēc sirds patikas un ka mēs paši esam tikai malā stāvēji, kas ar lielām acīm skatās,

kā mūsu pasaule iet postā. Tomēr, ja paskatās tuvāk, izrādās, ka Jēzus vārdus nepretoties ļaunumam var saprast pavisam savādāk. Jēzus šeit aicina atteikties no vardarbīgas pretošanās, ka es ar ieročiem stājos pretī savam ienaidniekam.

Tā vietā Jēzus aicina uz nevardarbīgu protestu. 37 gadus pēc Jēzus nāves, 70. gadā pēc Kristus, atklājās, ka Jēzus ne par velti bija brīdinājis no vardarbīgas sacelšanās. Pēc tam, kad jūdi ar varu bija patriekuši romiešus no Jeruzālemes, sekoja briesmīga atreibība. Romiešu karaspēks atkal ieņēma pilsētu, nodedzināja templi un aizliedza jūdiem apmesties Jeruzālemē. Tūkstošiem cilvēku gāja bojā, tā bija kārtējā katastrofa jūdu tautas vēsturē.

Tas, ka Jēzus aizliedz pretoties ar vardarbīgiem līdzekļiem, nenozīmē, ka cilvēkiem viss ir jāpacieš bez vārda ierunas. Jēzus min trīs piemērus, kā cilvēks, kas ir pakļauts citu pārspēkam, var tomēr izrādīt pretestību un paturēt savu cienu, nepieļaujot, ka kļūst par otra kājslauķi. Pirmā piemērā Jēzus saka: **“Ja kāds tev sit pa labo vaigu, tam pagriez arī otru.”** Te ir jālasa ļoti precīzi. **“Ja kāds tev sit pa labo vaigu, ...”** Iedomājamies, kā tas notiek. Ja es kādam situ ar labo roku, es trāpīšu pa viņa kreiso vaigu. Bet Jēzus runā pa labo. Tātad sitiens ir tāds, ka es ar savas labās rokas aizmuguri kādam iesitu pa labo vaigu. Tāds sitiens nebija tik daudz tāpēc, lai otram darītu fiziski pāri, bet tas bija domāts, lai otru pazemotu. Tādā veidā kungs sita savu kalpu, vīrs savu sievu, tēvs savu bērnu. Tas nozīmēja, ka pāridarītājs savu padoto neuzskatīja par cienīgu īstai cīņai, Viņš viņu vienkārši nolika pie vietas, pazemojot viņu morāli. Ja Jēzus aicina pagriezt otru vaigu, tad pazemotais apliecina, ka viņam nav bail no tā, ko viņa pretinieks darīs. Viņš parāda, ka viņam var fiziski darīt pāri, bet ka viņu kā personību nevar salauzt.

Otrs Jēzus piemērs nevardarbīgai pretestībai ir, ka Jēzus saka **“Kas grib ar tevi tiesāties un ņemt tavu kreklu, tam atdod arī virsdrēbes.”** Šis piemērs ir ņemts no pavisam citas dzīves situācijas. Līdzīgi kā mūsdienās, daudzi Jēzus laika biedri nespēja samaksāt savus parādus. Lielā mērā tas bija saistīts ar ļoti lieliem nodokļiem, ko uzlika romiešu okupācijas vara. Jēzus savā piemērā min cilvēku, kam jau praktiski viss ir atņemts. Vienīgais, kas viņam ir palicis ir kreklis un mētelis. Ja tagad aizdevējs no viņa prasa, lai atdod vēl kreklu, tas ir tikpat nežēlīgi kā mūsdienās, ka veselas ģimenes izliek uz ielas tāpēc, ka nevar samaksāt savus parādus. Jēzus iesaka šādos gadījumos atdot vēl papildus savu mēteli. Vai Jūs saprotiet, ko tas nozīmē? Cilvēks, atdodot savu mēteli, vienkārši bija kails. Viņš visiem apkārtējiem uzskatāmi parādīja, cik nežēlīgs bija viņa pretinieks. Varbūt, ka viens otrs parādu piedzinējs tomēr nokaunējās un atdeva viņam kreklu un mēteli.

Trešais piemērs: **“Ja kāds tevi spiež iet vienu jūdzi, paej ar to divas.”** Romiešu okupācija nozīmēja arī to, ka romiešu zaldāti drīkstēja nejaušus garāmgājējus piespiest nest viņu ekipējumu, vai uz laiku konfiscēt viņu ēzeli u.c. Jēzus ciešanu stāstā mēs lasām, ka romiešu zaldāti piespiež kādu vīru no Kirēnes, vārdā Sīmanis, nest Jēzus krustu. Ja Jēzus saka zaldātam, ka nesīs nastu vēl vienu jūdzi, tad tas nav domāts, lai izdabātu stiprākajam. Atkal tas ir sava veida protests. Iedomājieties, cik pārsteigts tas zaldāts bija, brīdī, kad viņa piespiestais vīrs piedāvāja turpināt vēl vienu jūdzi. Ko tas varēja nozīmēt?

Parasti cilvēki tikai ar sakostiem zobiem klausīja romiešu karavīriem, bet šis te tā aizdomīgi priecīgs viņam pakļaujas. Te kaut kas nav kārtībā. Varbūt, ka pēc tam uzrakstīs kādu sūdzību? Zaldāts sāka justies neērti, un galu galā viņš lūdzās, lai otrs viņam atdod savu nastu. **Tādā veidā upuris bija atguvis savu cienu un parādījis, ka arī viņš ir cilvēks.**

Ir skaidrs, ka šie Jēzus norādījumi ir tikai piemēri. Tos nevar vispārināt uz visiem laikiem, vienmēr atkal mums ir jādomā par to, kā mēs šodien varam īstenot nevardarbīgu pretošanos. Man ļoti patika viena fotogrāfija no Ukrainas demonstrācijām. Tur vienā pusē bija bruņoti policisti, otrā pusē vienkārši cilvēki, jaunieši un pensionāri. Dažas no tām vecajām sievietēm rokās turēja spoguļus, lai policistiem dotu iespēju paskatīties uz sevi, un sāktu padomāt, kas ir tie ienaidnieki, pret kuriem viņi ir tik briesmīgi bruņojušies.

Visiem ārējiem konfliktiem ir arī iekšējā puse, ka mēs veidojam ienaidnieku tēlus un neredzam vairs otra cilvēcību. Tāpēc Jēzus aicina mīlēt savus ienaidniekus, aizlūgt par viņiem, pārsteigt viņus ar atvērtību. Nevardarbīga pretošanās nav nekas priekš *zaķapastalām*, bet tā prasa lielu drosmi un gatavību nest upurus par savu cilvēcību. Tas sākās ar to, ka mēs paši pārdomājam, kā mēs rīkojamies tad, kad mums kaut kas nepatīk ģimenē, draudzē, sabiedrībā. Kā mēs reaģējam? Vai meklējam veidus, kā izrunāties? Vai mēs tikai kultivējam savu priekšstatu par otru, ka tas ir mans ienaidnieks? Vai izvēlamies pukstēt, bet neko nerisināt? Vai aprunājam, bet nedodam iespēju uzklaut otru viedokli? Galu galā, ja šis

viss nelīdz, tas var nozīmēt to, ka mums ir jāiet *krusta ceļš*. Nekas patīkams, bet ir vajadzīgs, lai parādītu, ka Dievs mums ir vērtība. Āmen.

No mācītāja Mārtiņa Urdzes sprediķu arhīva / 19.02.2017. /